

ISSN 0134-2266

TÄHEKE

NR.4 1981

MÄGEDE MAA

Kujutle, et seisad laugja mäe nõlval. Kuhu sa ka ei vaata, igal pool on samuti mäed. Mõned rohetavate nõlvadega, kus liiguvad tuhanded valged täpikesed — esimest värsket rohtu naksivad lambad. Teised kivirüüsi külgedega, kus ei kasva ei puid, ei taimi. Kauged kolmandad valgete harjadega, kohevate lumemütsidega, mis ei sula ära ka kõige palavamatel päevadel. Ja veel kujutle mägede vahele tasandikule väikesi valgeks lubjatud maju, terveid ridu ühtmoodi maju, roosaõielised potililled aknal. Ja üks õige suur maja, kus on kool. Ja teine suur maja, kus peetakse koosolekuid ja näidatakse kino. Kui sa siis veel kujutled kolm poissi kolme otse sinu poole kappava tulise hobuse selga, siis, jah, siis oledki end Kirgiisisse, Koroguli kolhoosi külla mõelnud.

«Tere, poisid! Tere, Murat, Bakaš, Sultan! Räägime paar sõna. Kuhu kihutate? Kuidas elu läheb? Mis kodus uudist?»

Tõelised Koroguli poisid hakkaksid niisuguse jutu peale muidugi itsitama, teeksid näovigureid, tonksaksid üksteist ratsapiitsakanaga. Aga meie ratsurid on ju välja mõeldud, nemad võivad vabalt, nagu poisid mõnes raamatus, kohe kangesse seletamishoogu sattuda. Nii saame siis teada, et poisid sõidavad Murati isale appi lambaid uuele mägikarjamaale ajama, et Bakašil on kaheksa õde-venda, Muratil-Sultanil ainult viis, et Sultanile kingiti kaheteistkümnendaks sünnipäevaks varss, kellest ta tubli hobuse kasvatab, et suvel käivad kõik kolhoosi poisid abiks heina teemas, ja et parim jook maailmas on märapiimast valmistatud kumöss.

Aga laseme nüüd kolmel sõbral pealegi teed jätkata ja räägime veidi sellest, mida Murat, Bakaš ja Sultan oma kaheteistkümnne aastaga veel ei tea.

Enne suurt revolutsiooni sääraseid maa-asulaid, nagu praegu Koroguli kolhoosi keskus, Kirgiisias ei olnud. Siis elafi jurtades, ja sageli rännati koos lamba- ja hobusekarjadega ühest peatuspaigast teise. Mõistagi ei saanud lapsed säärase eluviisi tõttu koolis käia. Ja ega koole olnudki. Igast sajast kirgiisist oskas tollal ainult üks lugeda ja kirjutada.

Nõukogude võimu ajal on elu Kirgiisias tundmatuseni muutunud. Maal, kus varem tegeldi ainult karjakasvatusega, monteeritakse nüüd veoautosid, ehitatakse ekskavaatoreid, valmistatakse sääraseid keerukaid aparate, mis üks-kaks-kolm liidavad ja lahutavad, jagavad ja korrutavad igasuguseid arve, suuri ja väikesi. Kirgiisia mäed ja orud on väga rikkad maapõuevaradest. Sealt saadakse tänapäeval naftat ja gaasi, värvilisi metalle ja elavhõbedat, marmorit uhkete majade ehitamiseks ja väetisi põldudele külvami-

seks. Peale selle veel elektrit. Elekter muidugi ei peitu nagu nafta või gaas maapõues. Elektrit annavad veejõujaamad, mis on ehitatud tormakatele mägijõgedele. Niisuguste jõgede pooldest on Kirgiisimaa väga rikas — peaaegu kõige rikkam meie liiduvabariikidest.

Kui suur on maa, millest rääkisime?

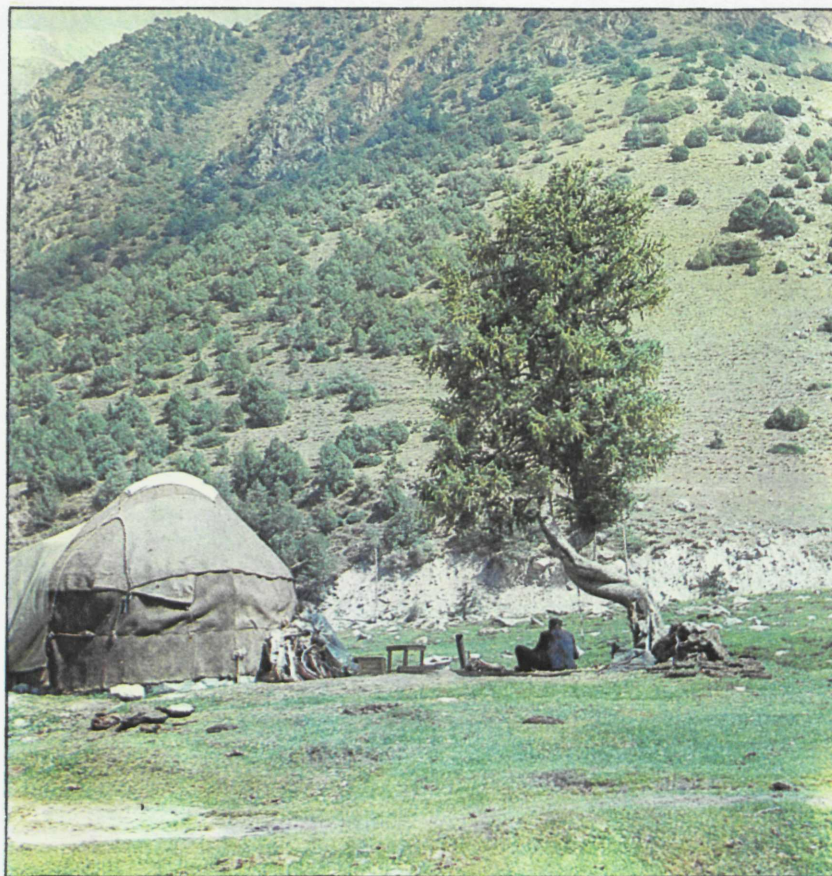
Umbes viis korda suurem kui Eesti NSV.

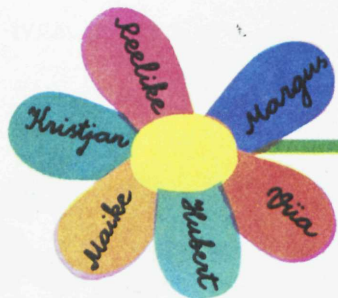
Kui palju on seal elanikke?

Pisut üle kahe korra rohkem kui meil, Eestimaal.

JÜRI RANT

Pildistanud JUHAN KIVI

TÄHTI TÄHEKE

RAAMATUKOGUS

Meie koolis on suur raamatukogu. Läksime koos Andruse ja oma hoolealustega seda vaatama. Laua taga seisis raamatukoguhoidja õpetaja Tamm ja uuris tagastatud raamatuid.

«Kas teate, lapsed mida ma praegu teen?» küsis ta.

«Kuulan, mida raamatud räägivad. Kas teie ka kuulete!» Ja õpetaja Tamm võttis kätte siniste kaantega «Lumeeide».

Vaatasime üksteisele arusaamatuses otsa. Me ei kuulnud midagi.

««Lumeeit» räägib, et ta oli lohaka tüdruku juures. Tüdruk murdis lugedes ta kaaned kokku. Näete, nüüd vaese «Lumeeide» selg karvendab.»

Õpetaja Tamm võttis järgmise raamatu.

«Aga kas te kuulete seda, mida «Pöial-Liisi» kõneleb!» Ta tõstis raamatu kõrgele ning keeras aeglaselt lehti.

«Pöial-Liisi» juttu me juba kuulsime.

«Ta räägib, et oli paha poisi juures, kes kõik lehed täis kritseldas,» pahvatas Reelike.

Raamatukoguhoidja pani «Pöial-Liisi» kõrvale.

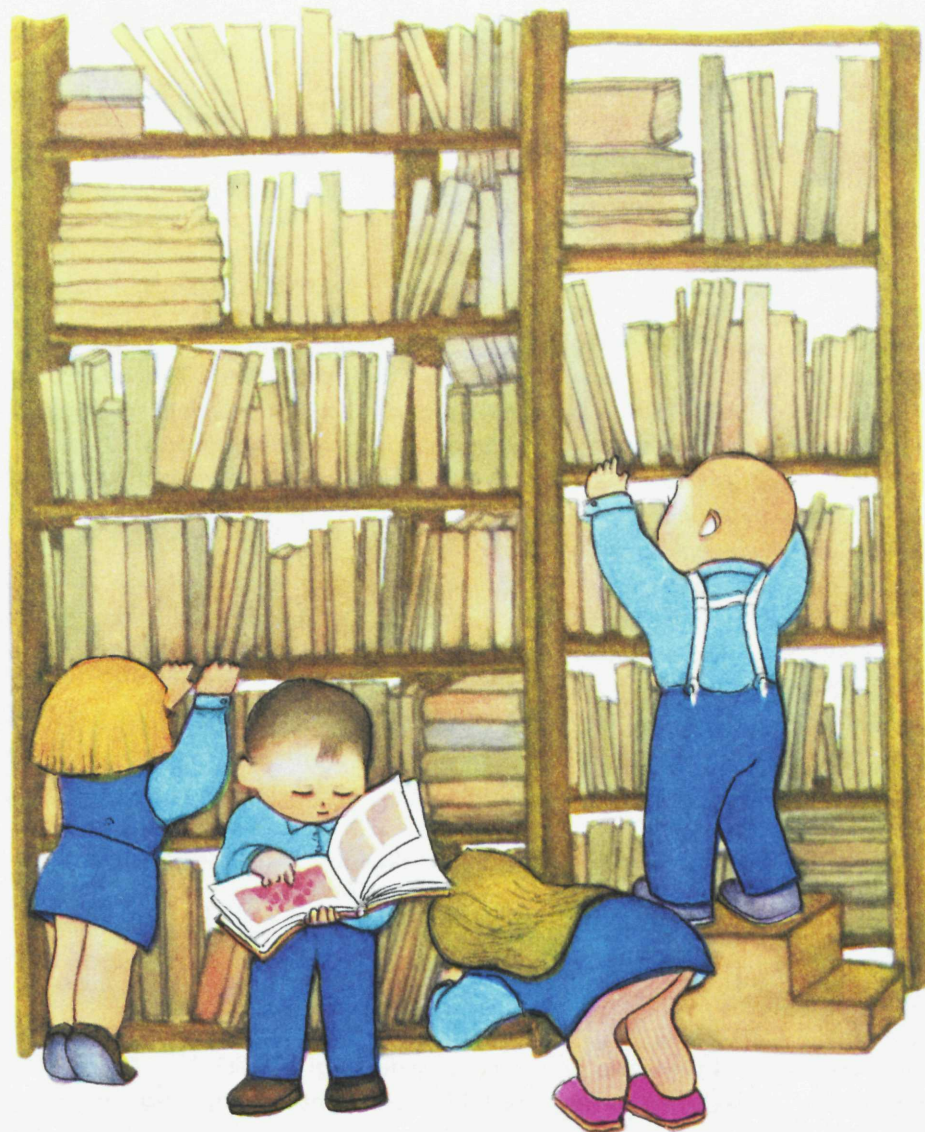
«Varsti tulete teie samuti raamatuid laenutama. Ei tea, kas need ka siia tagasi tulles nii kurvad on?»

Jälle vaatasime üksteisele otsa.

«Minu raamat ei ole kurb,» oli Reelike kindel. «Minu raamat ütleb, et ma ei murdnud teda kahekorra.»

«Minu raamat ka ei kurvasta,» kuulutas Kristjan. «Mina ei sodi teda mitte natukenegi.»

Nüüd hakkasid kõik, Viia ja Margus ja Hubert ja Maike kooris kinnitama, et nemad on raamatute vastu väga head. Lubasid ainult puhaste kätega neid puutada ja ainult laua ääres lugeda.

Illustreerinud JARONA ILO

Õpetaja Tammel läks nägu rõõmsaks.

«Nii ma arvasingi,» ütles ta ja kutsus meid raamaturiulite vahele. Et me näeksime, kus kõige väiksemate laste raamatud seisavad ja kuidas nad sinna ritta pandud on. Teinekord hea üles leida ning koju kaasa küsida.

TÄHTI

AEG

Aeg käis kella järgi. Kell käis omast peast, tema oskas, ta oli seest väga keeruline ja tark. Kell oskas lugeda sekundeid kuuekümmeni ja sellest edasi ka, vahel luges ta naljapärasest terve tunni sekundites. Tunnis on suur arv sekundeid, 3600. Tunde ja minuteid oskas kell loomulikult ka lugeda, aga kõige ladusamini luges ta sekundeid. Sekundid on väga lühikesed, kell pidi imekiiresti lugema: kaks tuhat viissada nelikümmend neli, kaks tuhat viissada nelikümmend viis, kaks tuhat viissada nelikümmend kuus... Või siis luges ta aega fundide kaupa:

«Tänase päeva kuuenda tunni viiekümne üheksanda minuti viimane sekund. Ühe minuti pärast hakkab Riku niutsuma ja isa laseb ta torisedes öue.» Rikul oleks nagu oma äratuskell olnud, tema hakkas alati kell kuus hommikul niutsuma.

Kui suvi tuli, sõitsid ema, isa, Mart, Riita ja Riku ära. Kell jäi üksi koju. Ta tiksus ikka edasi ja aeg käis tema järgi. Aga kell jäi järjest loiumaks ja vaiksemaks. Tal ei olnud kedagi oodata.

Õhtul ohkas kell:

«Kolm tuhat viissada üheksakümmend üheksa sekundit, kolm tuhat kuus sada sekundit. Jälle üks tund möödab ja keegi ei tule.»

Siis jäi kell seisma. Ei mõistnud aegki muud teha, jäi samuti seisma. Vanni toas seisis aeg päris pimedas, ei julgenud liigutada. Lauakalendri aeg seisis varsti paksu tolmukorra all, nii et kuupäevgi välja ei paistnud. Imelik, kust küll tolm tuleb, kui keegi ei trambi diivanil, keegi ei kritselda värviliste kriitidega uksepiidale ja keegi ei terita isegi pliiaatsit.

Nukul, kelle silmad käivad kinni ja lahti, olid silmad kinni ning ühes jalas sokk ja teises king. Ta magas nii sügavalt, et ei näinud isegi und. Kui aeg seisab, siis ei kisu keegi sind istukile ja sa saad oma une täis magada.

Alpikann tahtis öitsema hakata, aga aeg seisis ja ta ei saanud oma nuppe lahti teha. Lõpuks närtsisid nupud ära ja kukkusid potti mullale, mis oli kuiv nagu tolm.

Kui suvi otsa sai, tuli pere koju tagasi ja kell pandi käima. Kell tiksus sekundeid lugedes ja Riku haukus mõned korrad vallatusest temaga kaasa, kuigi tema sekundeid lugeda ei osanud.

Aeg hakkas jälle edasi minema ja kõik oli nii nagu enne.

Ainult alpikann läks üleni kollaseks ega puhkenud enam kunagi öide.

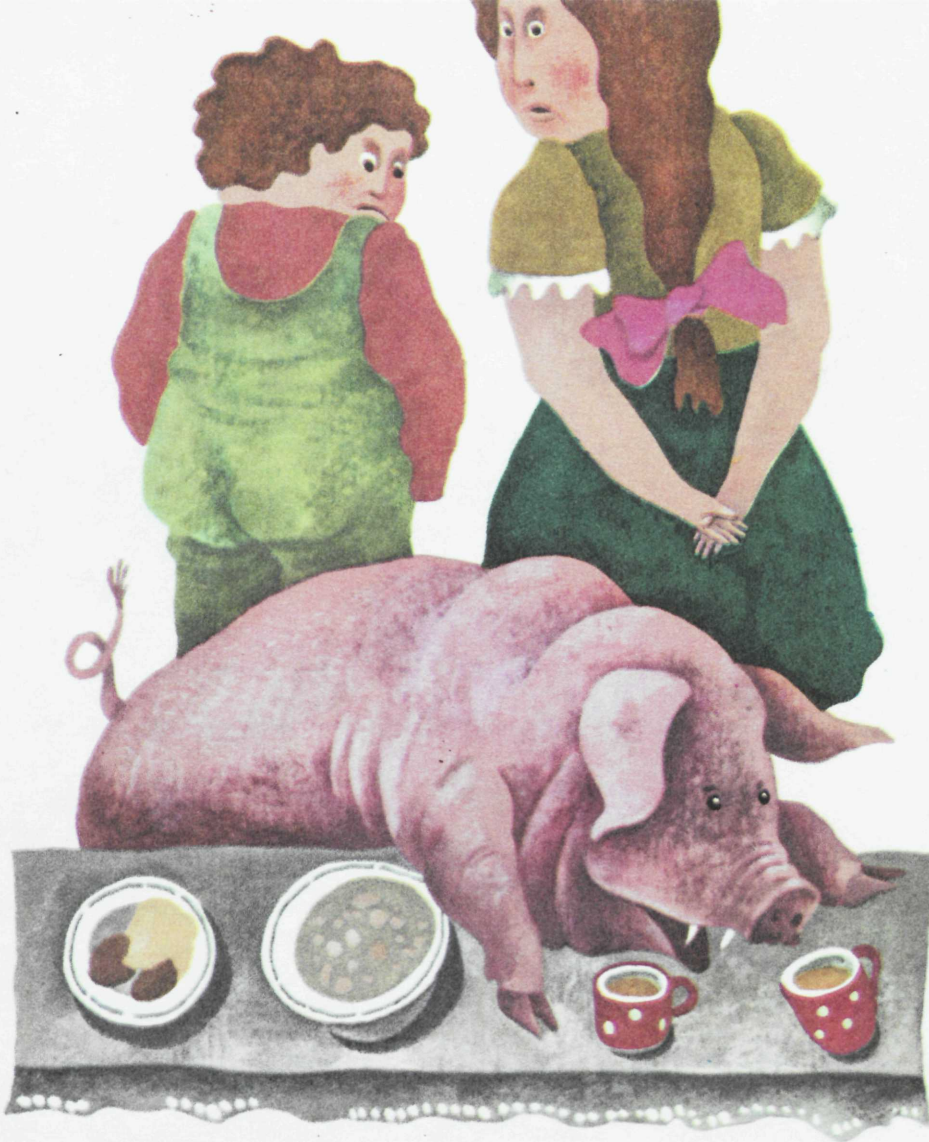
KELLASSEPP

HOMMIKUL EMALE-ISALE NÄIS,
KELL LIIGA KÄRMESTI ETTE KÄIB.
AIVAR ON TRAGI TRIKS-TRAKS MEES,
KELLA TIK-TAKI KORDA TA TEEB.
KRUTIB SUTIKE. KUULAMA JÄÄB:
KOSTAB ENDISELT TIK-TAKI HÄÄL.
KRUTIB SUTIKE. KELL IKKA KÄIB.
TÄRINAT-PLÄRINAT TUBA ON TÄIS.
ENNE EI SAA KELLA VIST JUTTI TA,
KIIREMALT KELLA PEAB KRUTTIMA.
KRUTIB JA KRUTIB, KUNI KÄIB KRIKS,
SILMAPILK VAKKA JÄÄB KELLA TIKS.
MEISTER ON RAHUL, NOOGUTAB PEAD.
KELL EI KÄI ENAM.
TÖÖ OLI HEA.

Tõlkinud HELJO MÄND

TUBLID LAPSED

Illustreerinud JAAN TAMMSAAR

**VÄGA
HEAD
ÕPILASED**

ÕPIME KÕIK ÕHINAGA
TÄHTI LADUMA,
AGA HELBED AKNA TAGA —
ALLA SADAMA.

SAJAVAD NAD SAJAVIISI,
SAJAB LAIA LUND,
TALVELT HINDEKS SAAVAD VIISI,
LÕPEB LUMETUND.

«Mina ei taha enam hea laps olla,» ütles Piret vennale.
«Mida ma ka ei teeks, ikka ütleb keegi, et tubli tüdruk
või hea laps. Ära tüütab...»
Vend Paul oli temaga nõus.
«Mina ka ei taha enam hea laps olla.»
Nüüd kutsus ema lapsed sööma. Kõigepealt andis ta
juurviljasuppi.
«Oleme pahad lapsed, eks ole?» sosistas Piret Paulile
ja puistas supi sisse suhkrut.
«Mis sa tegid!» hüüdis ema. «Rikkusid supi ära...»
Piretiga veidi rielnud, tõstis ta siis laste ette kotletid
kartulipudrugaga ja kaks klaasi kompotti. Paul ja Piret
kallasid kompotti kartulipudru ja kotlettide peale.
Kui ema seda nägi, sai ta õige pahaseks ja pani lapsed
nurka seisma. Seejärel valas solgitud supi, kotletid ja
kartulipudru ämbrisse ning viis lauta seale.
«Lapsed ei söönud, söö sina!» ütles ta.
Siga sõi hea isuga.
«Küll on tublid lapsed...» rõhkis ta rõõmsalt.

HELVI JÜRISSON

Õõliblikas ja Päevaliblikas

Ükskord tahtnud Õõliblikas Päevaliblikale naiseks minna.

Päevaliblikas olnud nõus võtma ka.

Saanud pruutpaar päevaloojakul kokku.

«Head ööd,» öelnud Päevaliblikas.

«Tere hommikust,» kostnud Õõliblikas.

«Päike juba metsa taga,» haigutanud Päevaliblikas.

«Kuu juba kuuseladvas,» rõõmustanud Õõliblikas.

«Mis siis muud, kui tuleb minema hakata,» lausunud Päevaliblikas, kellel oli nõu koju magama minna.

Õõliblikas arvas, et Päevaliblikas kiirustab abielu kirja panema ja kiitis takka:

«Seda minagi, et minema. Näe, siitsamast üle aia otse paremale ringi ümber nurga ja olemeegi päral.»

Juhtinud Õõliblikas sedaviisi unise Päevaliblika Musta Mardika ette registreerima.

Mardikas tahtis teada, mis nime noorpaar kandma hakkab.

«Eks ikka Õõliblikas,» ütles pruut.

«Mis Õõliblikas mina olen — jäägu Päevaliblikas,» nõudis peigmees.

«Mis Päevaliblikas sa enam oled, kui naine on Õõliblikas,» pahandas pruut.

Must Mardikas tahtis tüli lõpetada ja pakkus:

«Võtke Õõliblikas-Päevaliblikas, sidekriipsuga.»

«Ei, ei, see kõlab koledasti: libli-libli-libli-kas-

kas-kas,» oli Õõliblikas vastu.

«Võtke siis päris uus nimi, midagi, mis oleks Liblika moodi — näiteks Oblikas,» soovitas Must Mardikas.

Selle peale said pruut ja peigmees vihaseks, et ega nad siin narrida ole, et võtku Must Mardikas enesele ise uus nimi, võtku Karbikas, oleks kena küll jah.

Et nad nii kenasti ühel meelel vihased olid, siis leppisid nad sealsamas ära ja otsustasid järgmisel päikeseloojakul uuesti kokku saada.

Kes teada tahab, mis edasi sai, see hakaku otsast peale lugema.

KREEKA KIRJANIK
ZOI VALASSI

ÖÖ LUGU

Öösel näevad kõik asjad teistmoodi välja kui päeval. Varjud suurenevad ja kasvavad ja lõpuks elustuvad.

Pääsukesed istuvad vaikselt örrel, aga öölinnud jutustavad üksteisele kummalisi lugusid. Ning magavate laste nägudel seisavad fedretäpid ja ajavad halbu unenägusid minema. Ja kaljud muudkui mõtleavad ja mõtleavad ning teevad tsak-tsak.

«Lõppude lõpuks ei jää miski igavesti püsima, ei päike ega pimedus, ei soojus ega jahedus,» ütlevad kaljud, kes on tugevad ja targad. Ning üleval kõrgel mängib Kuutüdruk. Väike Kuutüdruk mängib igal ööl oma mängu.

Ta võtab oma õngeridva ning püüab sellega laineid õngitseda.

Ta heidab õnge välja ning haagib selle lainete vahuste harjade külge, mõnikord vahupitsist läbi tõmmates, mõnikord seda kinni püüdes. Seejärel tõmbab ja sikutab ta rõõmsalt oma õnge, lained tulevad selle järel merest välja ja tõusevad kaldale.

Ent kohe pääsevad nad taas lahti ning vajuvad tagasi merre.

Ja randa jääb kaunistama suur hulk teo- ja konnakarpe ning parv väikseid karvaseid merisiilikuid.

Pisikesed mereolendid on väga imestunud. «Kuulge, kas me ei olegi enam meres! Kuhu meri nüüd läinud on! Kas miski ei püsi igavesti!»

«Kuutüdruk mängib merega,» vastavad neile siis kaljud, kes on väga targad ja väga tugevad. «Ta mängib tõusu ja mõõna.»

«Miks mängib Kuutüdruk kogu aeg ühte ja sama mängu!» küsivad väikesed mereolendid veel.

«Seda ei tea isegi meie,» ütlevad kaljud. Päev koidab ja jõuab õhtusse, kord sajab vihma, kord on taevas selge, kord on ilm palav, siis sajab jälle lund. See on elu. Kõik vaheldub. Ja meri tahab kord kõigest hingest tõusta, et Kuu pealt alla rippuda nagu kardin, ent siis kahetseb taas oma tormakust. Kuhu ta peakski jätma oma laevad, oma kalad, saarekesed, majakad, meritähed ja õrnvalged pärlid! Ning Kuutüdruk mängib edasi ja meri laseb end uuesti ja uuesti pefta. Ta jätab oma rikkused kaldale ja järgmisel hommikul rõõmutavad kõik väikesed lapsed väga, et võivad rannalt korjata neid soolase vee aardeid, tõusu ja mõõna mänguasju.

Uuskreeka keelest tõlkinud
REIN RAUD
© «Kedros» 1976

TUBLIMAD JOONISTAJAD JA KIRJUTAJAD

KOOLIEELIKUD

JOONISTAJAD: MARJU TAMM, KULDAR TAMM, INGRID EMOIS Nõmme PM, ENO PIHLA, ERKO LANKOTS Pärnu PM, EVE RAND, KARLI SEPP Kingissepast, ÜLO PAE, PELLE RISTING, IMRE ARIA Tartust, MARINA KULIKOVSKAJA, MARI KOLLE, IVAR VAINOLA Tallinnast.

KIRJUTAJAD: NELE KALLUS Tallinnast, ENA PALM Kanepist.

I KLASS

JOONISTAJAD: MARGE PENT Võru PM, JANEK PETERSON, PILLE SAAR Pärnu 9. 8-kl. K., PIRET OLLE Tall. 2. Kk., MARIS LIINAT, LIINA ANNSOO 46. Kk., TERJE VAINOLA 20. Kk., EVELI VAHER, KAIDI VATTER, SIGNE TREIAL Orissaare EIK, TOOMAS LOIM, JANE SOE Elva Kk., TOOMAS POMERANTS, PEETER KRULL Nõmme PM, ANDRUS TAMMES Palivere EIK.

KIRJUTAJAD: TRIINU-MARI OTS, TIIA PALU Tall. 20. Kk., JAAN MÄNS, JANEK HEINOLA 3. Kk., MONIKA MEISTER Haapsalu 8-kl. K., TIIA PRIIDIK Mõisaküla Kk.

«Meie võidame» — joonistanud 9-aastane **GEENI KULIKOVSKI** Tallinna 6. Keskkoolist
 «Talisportlased» — joonistanud 7-aastane **TERJE VAINOLA** Tallinna 20. Keskkoolist
 «Meie tuba õpib» — joonistanud **KAIE JANSON** Orissaare Eri-internaatkooli II klassist
 «Jänes, rebane, koer ja lind oma maja ees» — joonistanud 4-aastane **IMRE ARIA** Tartust
 «Tahan väga joonistada» — joonistanud 7-aastane **MARGE PENT** Võru pioneerimajast
 «Isaga saunas» — joonistanud 8-aastane **JOAN AMJÄRV** Tallinna 46. Keskkoolist

KOHTUMISED METSAS

**KÖNNIN METSA TAHA.
 JÄLJED JÄÄVAD MAHA.
 JÄRSKU VAATAN — HOPSI!
 JÄNKUL PAISTAB SABATOPS.**

**LÄHEN MÕÖDA TEED.
 KARU SUUR MINU EES.
 ÜTLEN TALLE: «MINE EESTI!
 OLEN KODU POOLE TEEL!»**

MERLE AAS,
 Rapla Keskkooli
 IIIb klassi õpilane

II KLASS

JOONISTAJAD: MERLE KRÖNSTRÖM, KAIE JANSON Orissaare EIK, JAAK KUKK, PILLE ADLER Roosna-Alliku 8-kl. K., JOAN AMJÄRV Tall. 46. Kk., INDREK MIHHELS Pärnu 6. Kk., KANNI KULLANG Kose Kk., TUULI MATHISEN Pärnu 9. 8-kl. K., ANDRUS RAUN Tiirimetsa 8-kl. K., TANEL RANDLA Pärnu PM, JAANIKA PETERSON Viluste 8-kl. K., KRISTI KÖTTIS Mustla Kk., JANEK KLAP Peetri 8-kl. K., ÜLLE HANSAR Paide PM.
KIRJUTAJAD: ANNE KUUS Tartu 12. Kk., JANE POLL 14. Kk., EETA EHASALU 10. Kk., ALDJA LING Muhu 8-kl. K., AYE LEPIK Kaali 8-kl. K., AGNES RAUDSEPP Keila Algk., SIGNE LORENTS Vasise-Kuuste 8-kl. K.

III KLASS

JOONISTAJAD: MARTIN AUNIN, INDREK PAUKSTIS, KRISTJAN SULBI, PRIIT ISOK Tall. 46. Kk., GEENI KULIKOVSKI 6. Kk., ANNIKA RAUD Võru PM, MAREK LOHK Orissaare EIK, PILLE MASSO Tartu PM, SVETLANA ROZDESTVENSKAJA Palivere EIK, JANIKA LUIK K-Järve 8. 8-kl. K., VASSILI ZAGURSKI MÄRJAMAA Kk., LIINA POHLAK Paide 2. Kk., KRISTIINA BIRK Laiuse 8-kl. K.
KIRJUTAJAD: ELO VELBAUM Viljandi 5. Kk., MART SCHKIPEROV Paide 3. Kk., PILLE SIREL Tartu 12. Kk., ANNELI JAARMA Haapsalu 8-kl. K., SAALE VOORMANSIK Toila 8-kl. K., MERLE AAS, RAIKO TALVOJA Rapla Kk., MERLE LAUR Kiviõli Kk., PIRET PÄRN Aruküla 8-kl. K., KATRIA LENTSMENT, TARVO MÄGI Kilingi-Nõmme Kk., MARKO KURVITS Rõuge 8-kl. K., IRENE MARMOR Tall. 42. Kk., MARE KANASAAR 20. Kk., MIHKEL NUMMERT 7. Kk., RINES TAMM Valga 1. Kk., REET VEIDENBERG Nuia Kk., KRISTIINA NURMESOO Iisaku Kk., ILMAR KÕRT Ahja Kk.

KUIDAS ROTT ENDALE KOLEDA SABA SAI

Elas kord rott, kes oli suur uhkustaja, sest tal oli ilus saba. Jänes vihkas seda rotti, kuna see alailma keksis oma sabaga. Jänes otsustas rotile vingerpussi mängida. Ta kutsus enda juurde rohufirtsu ja ütles: «Sa löika roti saba pealt karvad ära ja pane sall asemele. Kui pidu tuleb, võta sall saba pealt ära.» Rohufirts tegigi nii. Pidu aigas. Rott tellis teiste ette koha, et saab uhkustada. Tema ju ei teadnud, et saba oli ära pügatud. Kui pidu oli parajasti hoos, lausus rott: «Vaadake nüüd minu saba!» Kõik hakkasid naerma. Rott ei saanud algul aru, miks teda naerdakse. Ta vaatas oma saba ja ehmus päris ära. Pärast seda ei uhkustanud rott enam kunagi.

TARVO MÄGI,
Kilingi-Nõmme Keskkooli
IIIb klassi õpilane

LAUPÄEVAKUL

SEE ON ME KODULINNA UHKUS,
KUI YALITSEB SIIN KORD JA PUHTUS.
TÄNA PALJU RAHVAST KOOS,
TÕÖ NEIL KÄIMAS TÄIES HOOS.
SEAL TÄDID REHITSEVAD REAS
JA MÕNI LAPS KA NENDE SEAS.
MEHED KIVE KANGUTAVAD,
KÕIGEST JÕUST NAD PINGUTAVAD.
TRAKTOR ÄRA AJAB PRAHTI.
MÄNGIDA MEIL POLE MAHTI.

ANNE KUUS,
Tartu 12. Keskkooli
IIb klassi õpilane

MURE

KOOLIS KÄIA ON KÖLL TORE,
AGA IKKA TULEB MURE.
KUIDAS SAAKS, ET VAHETUNNIS
KEEGI JOOKSMA MIND EI SUNNIKS!

MUIDU SAAN MA PALJU RISTE
OMA PÄEVIKUSSE SISSE.
JA KUI LÖPPENUD ON NÄDAL,
ON MUL JÄLLE HINNE MADAL.

JAAN MÄNS,
Tallinna 3. Keskkooli
Ib klassi õpilane

Illustreerinud HELDUR LARETEI

KALJU SAABER

ON

LOBISEJA

IRA LEMBER

«Tiia-Mai! Sina tule täna lugema!» ütleb õpetaja.

«Miks Tiia-Mai kaks nime on?» küsib Jaak.

«See ei puutu praegu siia,» ütleb õpetaja.

«Tiia-Mai on väike nagu naelapea!» ei jää Jaak vait. «Ma tean, miks ta nii pisike on! Ema õmbles talle nööpi ette, kui tal kleit seljas oli!»

«Ära lobise tunni ajal!» keelab õpetaja.

«Aga mina tean, õpetaja!» laseb Jaak edasi. «Minu ema ei õmble minu pluusile mitte kunagi siis nööpi ette, kui ma ise pluusi sees olen. Sellest jääb kasv kinni!»

«Aitab, aitab! Ära ole ninatark!» noomib õpetaja.

Ainult veidi aega suudab Jaak vait olla, siis hakkab uus küsimus keelel kipitama:

«Õpetaja, eks ninatark ole ikkagi parem kui rumal!»

«Minu arvates on mõlemad küllalt pahad,» ütleb õpetaja. «Ära rohkem tunni ajal räägi!»

«Kas kohe üldse ei tohi rääkida?»

«Ainult siis, kui sul tõesti midagi tähtsat öelda on. Ja enne pead käe tõstma.»

Tiia-Mai loeb juttu väikesest Jaanusest.

Varsti on Jaagul käsi püsti.

«Mis siis nüüd!» tahab õpetaja teada.

«Õpetaja, meie majas elavad kaksikud poisid ja mõlema nimi on Jaanus!»

«Mida sa jälle seal lobised! Kaksikutele ei panda kunagi üht ja sama nime!» ütleb õpetaja.

«Aga nendel on sama nimi! Ausõna, õpetaja!»

«Olgu peale. Aga oota, kuidas siis ema oma poisse hüüab! Kas Jaanus esimene ja Jaanus teine!»

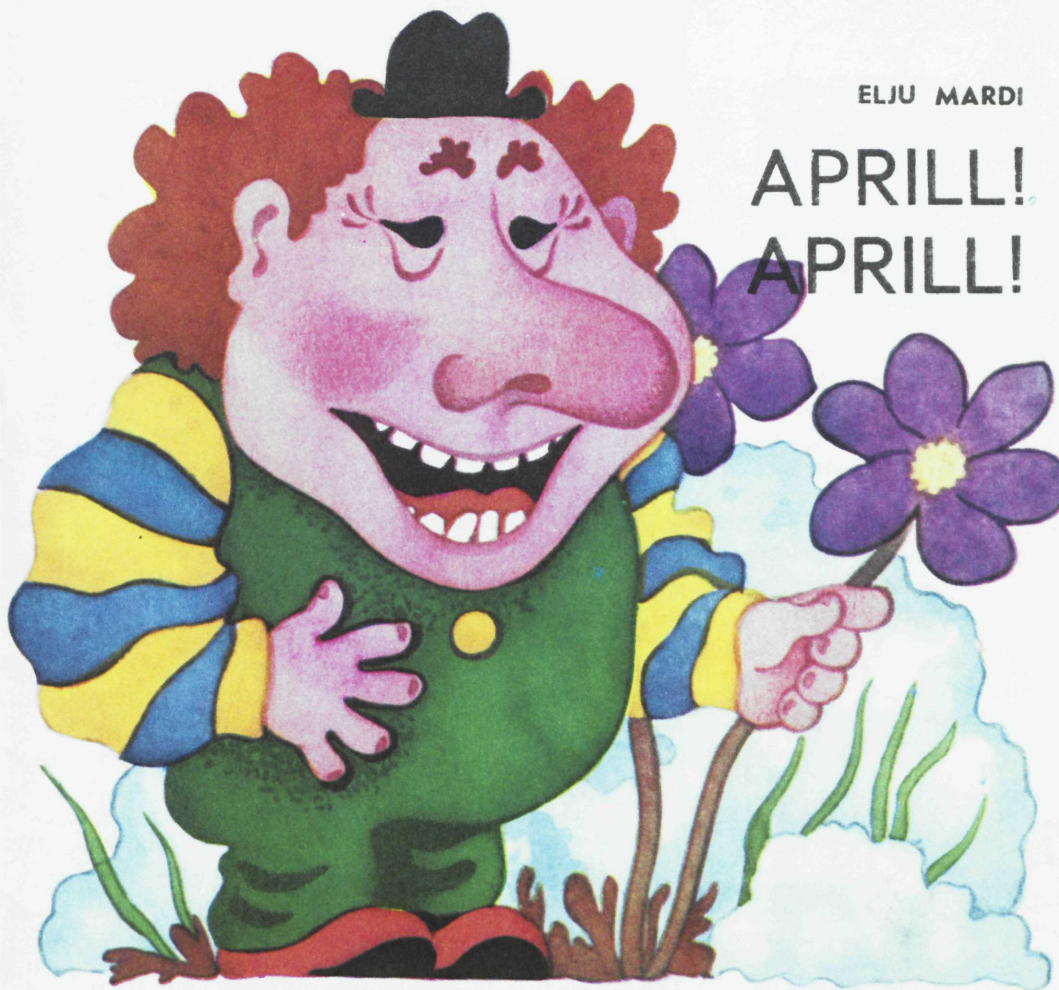
«Ema hüüab neid eesnimedipi!»

Esimene sõna, mida ma rääkima õpidas olevat õelnud, oli «on». Kaua aega ei tulnud teisi sõnu. Ma näidanud kõigele näpuga ja muudkui korranud: «on». Seepärast narritas naabritüdruk mind läbi aia: «On, on — padakonn!» Ja küllap see kõik nii ka on, kui asja tagantjärele uskuda.

Ja sellest «on»-ist tahan jutustada ühe põneva loo. See juhtus palju

hiljem, kui olin juba seitsmenda peal ja rääkisin nagu kõik kuueaastased poisid. Või mis seal rääkimisest — lugemine oli juba käes ja pool kirjaoskust ka.

Meie kodutalu oli suure riigimetsa ääres ja mul tuli tihti üksinda olla, kui ema põllutööl käis. Nii ka seekord. Mängisin just õues veererataga, kui metsast ilmus üks imelik mees ning jäi mulle üle aia süngelt

ELJU MARDI

APRILL! APRILL!

«Pille, tõuse üles! Kell on juba pool üheksa. Sa jääd treeningule hiljaks,» hüüdis vanem vend ja sikutas mind jalast. Tõusin kohe ja tormasin vannituppa. Kui seal välja tuln, oli vennal nägu nalja fäis: «Aprill! Aprill!» Ja läinud ta oligi. Vaatasin kella. Oli alles pool kaheksa. Lubasin endale, et olen terve päeva tähelepanelik. Algul olingi. Ujulas püüdis Krista minu kulul nalja teha. Ta ütles, et mul olevat ujumistrikoo tagurpidi seljas. See nali ei läinud Kristal läbi. Vastasin: «Täpselt nagu sinulgi.» Krista ehmus ja sai hoopis ise aprilli. Koolis olid kõik elevil. Igaüks kartis petetud saada. Viimaseks tunniks rahunesime. Siis tuli korrapidaja Mikk ja teatas: «Joonistustund jääb ära. Õpetaja on haige. Võime koju minna!» «Aprill! Aprill!» hüüdsime kooris. «Ise te olete APRILL!» vihastas Mikk ja hakkas oma asju pakkima. Seda tegime meiega. Agaramad trügisid juba ukse poole, kui sisenes õpetaja. Ta sai kohe aru, milles asi. «Kui aprill, siis aprill! Täna seda ka joonistame,» ütles õpetaja ja lisas: «Kuidas joonistada, seda mõtleb igaüks ise.» Kuidas aprilli joonistada? Mõtlesin, kas teha naljapilt või joonistada kevadet. Tegin naljapildi. Sellel oli suure suu, pika nina ja lühikeste jalgadega mehike — ESIMENE APRILL. Vanasõnagi ütleb, et valel on lühikesed jalad. Läksin koju. Laualt leidsin venna kirja:

PILLE! EMA PALUS POEST TUUA LEIBA JA PIIMA. MUL POLE AEGA. JÜRI

Arvasin, et jälle uus nali. Kirjutasin juurde: **VAATA TEISELT POOLT.** Seal seisis: **APRILL!** Ema ja Jüri tulekuni lugesin raamatut. Õhtulauas istusime tõsistena, söime kartuleid ja kastet, leiba polnud kodus palagi. Ema hakkas äkki naerma ja lausus: «Küll on hea, et esimene aprill on ainult üks kord aastas!» Mina vaikisin.

otsa põrnitsema. Mehe karvased kämblad hoidsid aialippidest kinni ja ta randmed olid üleni tätoveeritud. Ma tundsin kõiki külaonusi. Niisugust meest meie külas ei olnud. Mind halvatas hirm, sest sel ajal, pärast sõda, liikus igasuguseid röövleid ja bandiite ringi. «Kas sul keegi kodus on?» küsis sünye võõras rämedalt, luurates silmadega õues ringi.

«On,» kogelesin mina, hirmust sirge nagu pulk. Vahel ei saa suure pabina naga muud kui üheainsa sõna suust. Ja hirm tegi nõnda, et nüüd see üks muutus mu ainsaks sõnaks. «Kas teil püss ka kodus on?» küsis sünye mees edasi. «On,» kogelesin uuesti. Mees hakkas ebalevalt nihelema. Sel hetkel astus esikusse pugunud kana tühjale ämbrile ja ämber kuk-

kus kolinal küljeli. «Kes seal on?» võpatas mees taganedes. «On,» ütlesin mina, sirge nagu pulk. Mees nohises ja kadus pikkade sammudega puude vahele ega näidanud ennast enam iialgi. Kui ma emale hiljem kõik ära jutustasin, haaras ema mu sülle ja surus mu kõvasti rinna vastu. Ta ei pahandanud seekord põrmugi kanaga, kes

oli esikusse kolama läinud ja sinna koguni mustust teinud. Külla tulnud onu aga ütles: ««On» on kindel mehesõna. Maamehed ei räägi pikalt.» Ja patsutas mulle põsele.

Mina aga mõtlen veel nüüdki: hea, et sain jaa-sõna enne ei-d kätte. «On» tähendab ju «jaa». Neil, kes «jaa» ütlevad, läheb tavaliselt ilmas hästi ja nad elavad kaua.

HOBUNE

Ükski koduloom pole inimest nii palju abistanud ja ükski loom pole nii palju kannatada saanud kui hobune. Ei jaksanud ta liiga rasket koormat vedada, anti talle piitsa. Läks peremees kõrtsi külameeste seltsis aega viitma, ootas hobune teda lasipuu külge seotuna õues.

Hobune töötas hommikust õhtuni. Kündis põldu, löikas vilja, niitis heina. Puhkepäevadel lõbus-tas peremeest kiire sõiduga, ja kui vaja, läksid nad koos sõtta.

Nii oli vanasti. Siis oli peaaegu igas maaperes vähemalt üks hobune ja linnaski ei tulnud temata toime. Nüüd on veohobune vahest sama haruldane nagu sinu vanaema nooruspäevil auto. Siiski, maal neid veel kasutatakse. Põhiliselt seal, kuhu traktoriga ligi ei pääse — metsas palkide kokkuveol ning aiamaa künd-misel. Praegu teevad tööd mootorid, mis ei söö rohtu, heina ega kaeru, vaid bensiini, naf-tat või elektrit. Seetõttu on tööhobuste arv järjest vähenenud. Sõiduhobuste, ratsahobuste ja traavlitega aga on lood teisiti. Mägedes ei suudaks karjused ilma ratsahobusteta kuidagi suuri lambakarju hoida. Ratsaspordivõistlus või hõpodroomisõit poleks samuti hobusteta mõeldav.

Nii et hobused päris ära ei kao. Nad olid, on ja jäävad. Ka hobusekasvandused töötavad endiselt. Neis aretatakse üha paremate oma-dustega hobuseid. Soovitakse, et nad oleksid kiiremad ja vastupidavamad. Kuigi hobusetõu-gusid on väga palju (meil eesti hobune, eesti raskeveohobune, tori hobune), on nad sarnase eluviisiga. Kui karjamaal hobusele lähe-neda, ajab ta kõrvad kikki. Ta kuuleb hästi. On läheneja võõras, tõmbab ta kõrvad pea ligi. See tähendab: kardab, ei usalda, koguni pelgab. Läheneb aga omainimene, tuleb ta juurde, vaatab oma suurte silmadega otsa. Hea, kui siis leivatükk juhtub peos olema. On selli-seidki hobuseid, kellest ei tohi tagant mööda minna. Kohe lööb kabjaga. Mõni võib nii tige olla, et koguni hammustab. Mõni jälle on nii pelglik, et väiksemagi ehmatuse peale kipub perutama.

Hea hobune on rahulik. Ta mäletab läbikäidud teed. Ka kõva tuisuga ta ei eksi, isegi siis mitte, kui inimene teda ei juhata. Kodutee meeldib hobusele kõige enam. Kodule lähe-nedes kiirendab ta sammu ja pöörab ise vära-vast sisse.

Pikast teest, kiirest sõidust või raskest koor-mast higiseks läinud hobust ei jäeta tuule kätte seisma. Ta viiakse talli, väljas aga kaetakse hobusetekiga. Juua ei tohi ta enne, kui on jahtunud. Siis pole karta haigestumist.

Hobune on puhas loom. Suvel laseb ta end jões või järves pesta. Talle meeldib, kui teda kammitakse ja harjatakse. Hobused kindlasti rautatakse. Kui hobusel raudu poleks, kuluksid kabjad kiiresti. Aga miks siis metshobune ehk mustang raudu ei vaja? Mustang elab metsas, samuti stepis, kus maa on pehme. Meie hobune käib peamiselt mööda teed. Tee on kõva ja talvel veel ka libe. Talvel keeratakse raudade alla jäänaelad. Juhtub sa teelt leidma hobuse-raua, siis tänapäeval oleks see tõesti harul-dane leid. Vaata, kas raud on ninaga ehk kumera servaga sinu poole. See toob sulle õnne. Vanasti vähemalt arvati nii. Õnnetooja võeti kaasa ja löödi paari naelaga maja-, talli- või aidaukse külge, et õnn majast välja ei pääseks.

**UUDIS-
HIMU-
LIKELE**

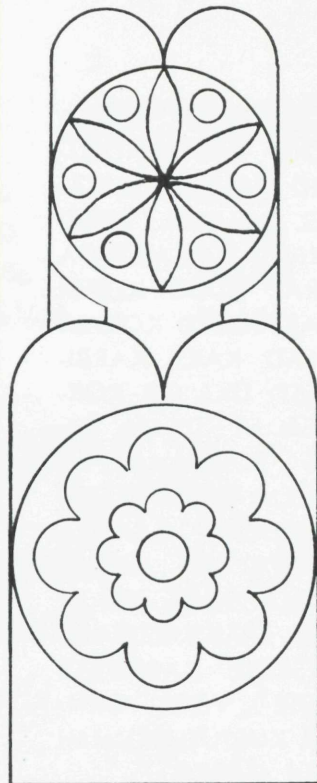
KUIDAS KAELKIRJAK MAGAB!

See on väga huvitav küsimus. Vähestel loomauurijatel on õnnestunud magavat kaelkirjakut näha.

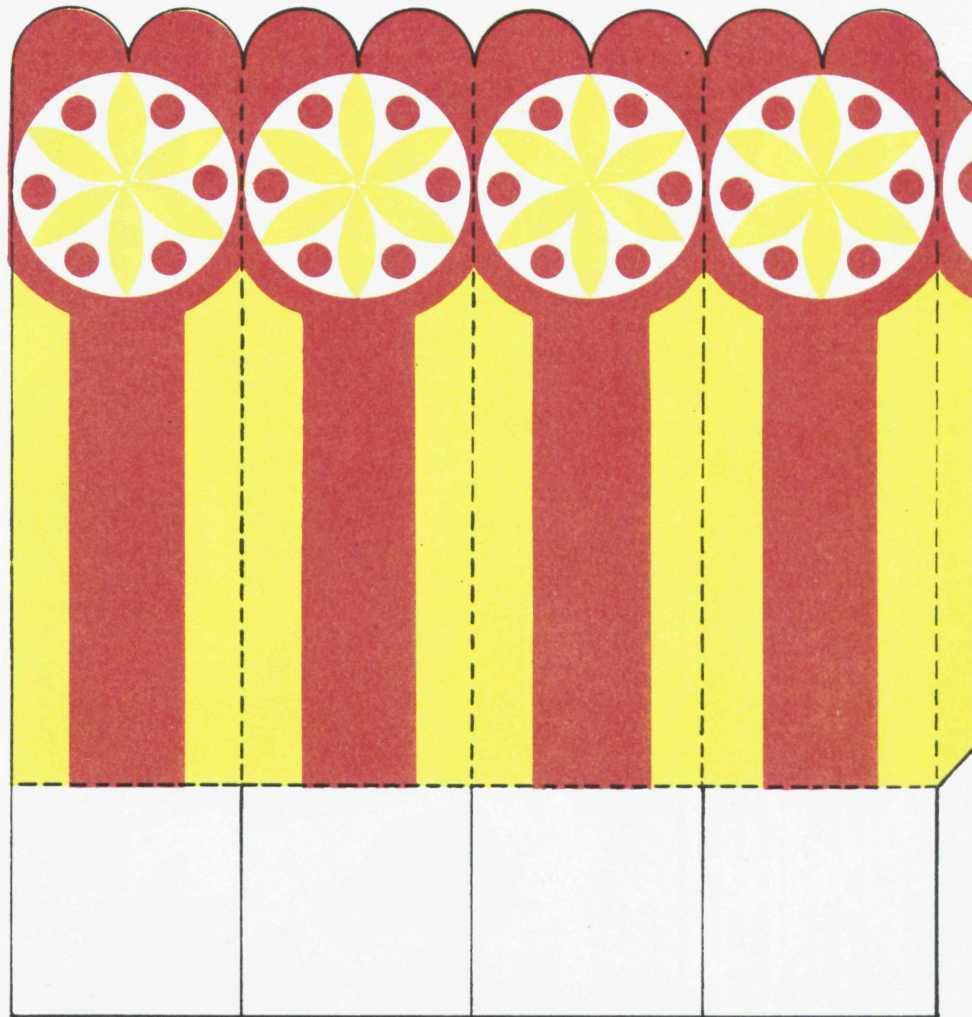
Kaelkirjak ei maga nagu inimene, õhtust hommikuni. Ta magab mõne minuti, ärkab, siis jälle magab ja taas ärkab. Öö jooksul magab ta ühtekokku umbes paarkümmend minutit. Magamiseks heidab kaelkirjak pikali. Esimesed jalad ja üks tagumine jalg on kõverdatult keha all. Teine tagumine jalg on välja sirutatud. Aga pead hoiab kaelkirjak püsti ja liigutab isegi kõrvu. Nii loom tukub. Sügavalt magab kaelkirjak siis, kui ta pea pika kaela otsas on ühe väljasirutatud tagumise jala juures. Alles hiljuti õnnestus magavat kaelkirjakut esimest korda pildistada. Et meil seda pilti ei ole, siis näitame joonistust.

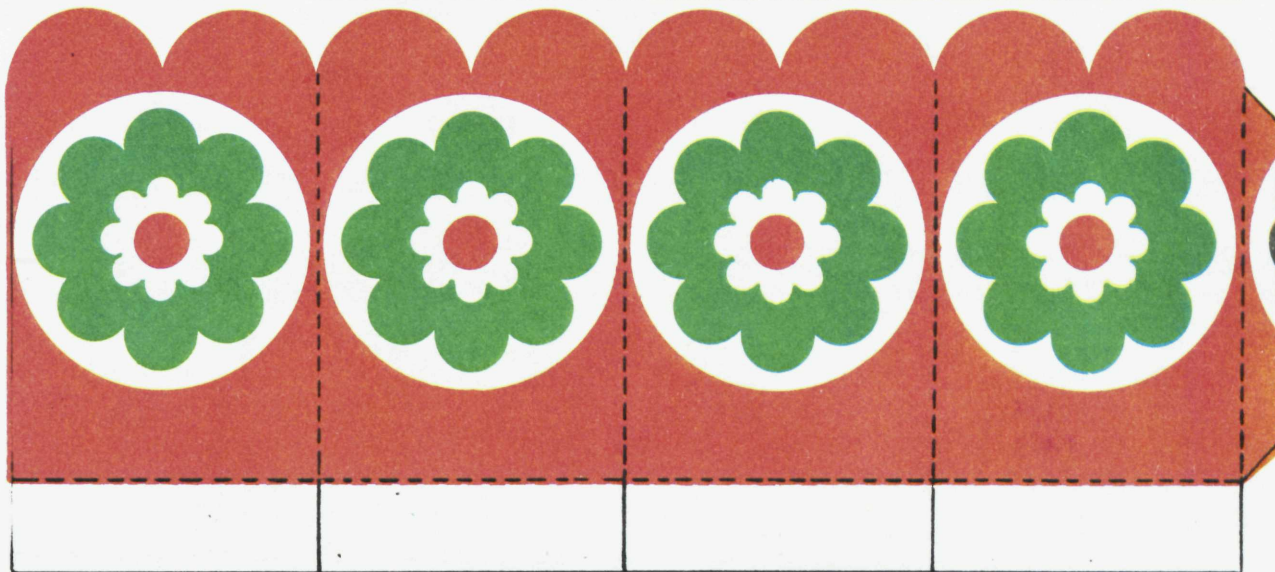
SEDA KOLLAST JOONT MÕDDA LÕIKA VÄLJA KÕRYALOLEV KÄSITÖÖLEHT

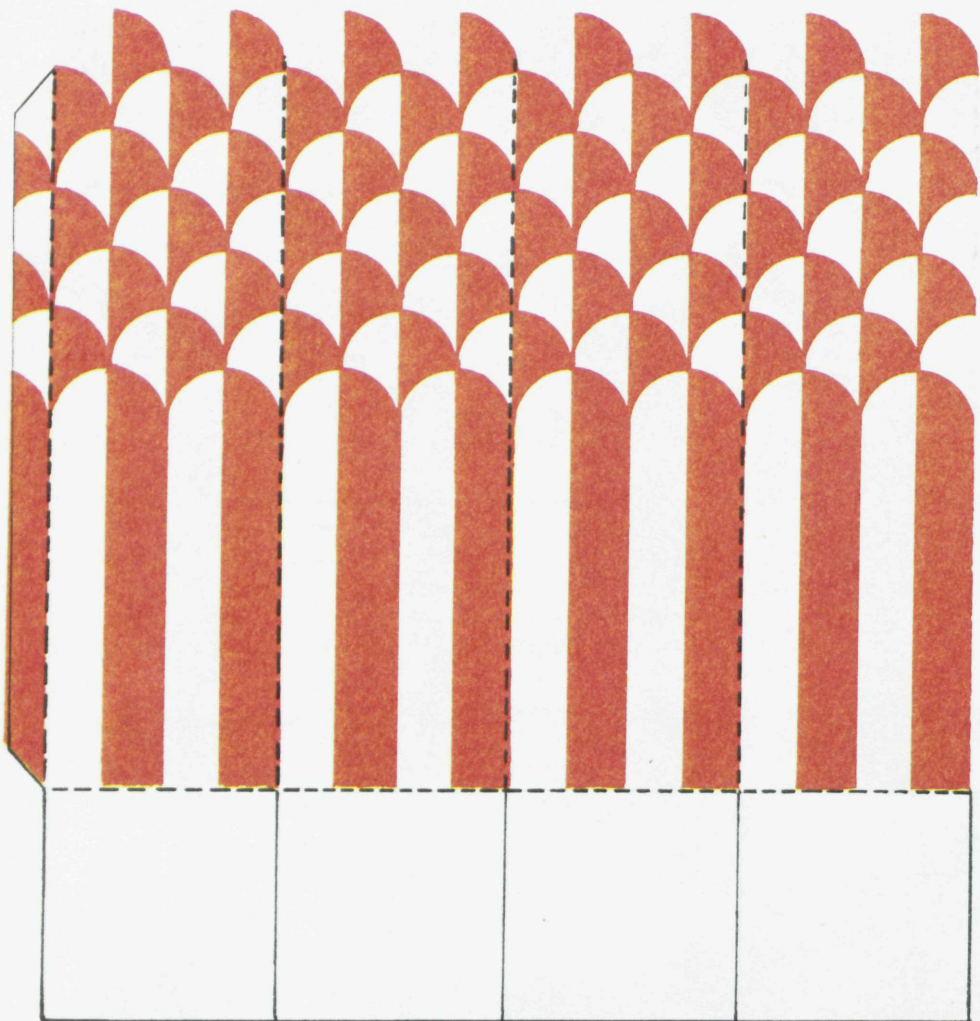

DEKORATIIV- KARBIKE

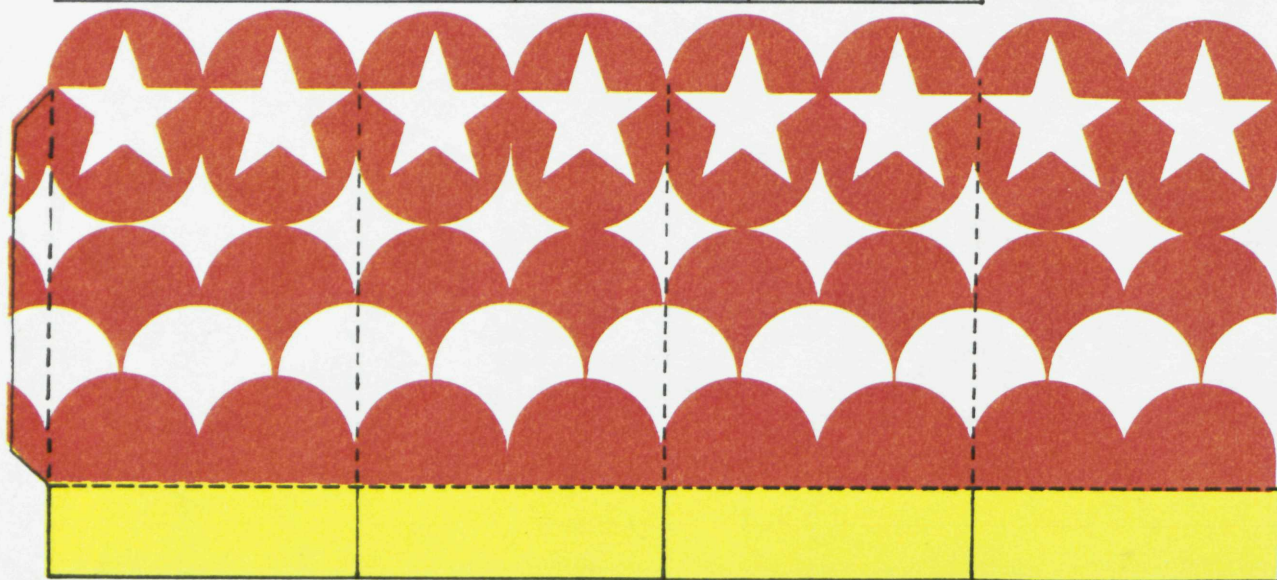

Joonistanud KILLU REMMELGAS

KÕIGEPEALT LÕIKA KÕIK PINNALAOTU-
 SED VÄLJA. SEEJÄ-
 REL MURRA NEED
 KRIIPSJOOINI MÕÖDA
 ÄRA. NÜÜD KLEEBI
 KARBIKESED KOKKU.
 SAAD KAKS KARBI-
 KEST: ÜKS ON KÕR-
 GEM JA KITSAM, TEI-
 NE MADALAM JA
 LAIEM. NÜÜD KLEEBI
 KÕRGEM KARBIKE
 PÕHJA PIDI MADA-
 LAMA SISSE, NII ET
 SEE JÄÄKS ILUSASTI
 KESKELE. KARBIKESE
 SISSE VÕID PAN-
 NA KUSTUTUSKUMMI
 VÕI MÄRKE.

SEDA KOLLAST JOONT MÕÖDA LÕIKA VÄLJA KÕRVALOLEV KÄSITÕULEHT

MIS ON KALLISKIVID JA PALJU NEID ON!

Kalliskivid ehk vääriskivid on maapõues lei-
 duvad kõvad, ilusa läike, värvuse ja säraga
 kivid, millest tehakse peamiselt ehteid. Loef-
 leme mõned: teemant, safiir, rubiin, aleksand-
 riit, smaragd, topaas, berüll, türkiis, ametüst jpt.
 Kõige sagedamini on kalliskivid rohekad või
 kollakad. Haruldasemad on lillad, purpursed ja
 sinised vääriskivid.

MIS HELIPLAADID ON LP-d?

Vanasti tehti heliplaate, mis pöörlesid õige
 kiiresti, tegid 78 pööret minutis. Ühele suu-
 rele plaadile mahtus siis kaks muusikapala.
 Umbes 30 aastat tagasi hakati valmistama heli-
 plaate, mis minuti jooksul teevad vaid 33 ringi.
 Nendele mahub palju rohkem muusikat. Taolisi
 plaate nimetatakse meil kauamängivateks ehk
 LP-deks. LP on lühend ingliskeelsest väljendist
 «long playing», mis tähendab «kauamängiv».

KAS KASE- VÕI VAHTRAMAHLA VÕTMINE ON PUULE KAHJULIK?

Jaa, on küll. Puu kasv pidurdub, ta võib hai-
 geks jääda, põdema hakata või koguni ära
 kuivada. Kui aga kavatsed võtta mahla puult,
 mida pole plaanis maha saagida, peaksid puu
 haava hiljem korralikult kinni panema. Kuidas
 seda teha!

Kõigepealt pead haava hoolikalt puhastama.
 Auk tuleb katta kas pookvahaga või savi ja
 lemmasõnniku seguga või liiva, lubja ja tse-
 mendi seguga, kuid nii hoolikalt, et mahla
 väljaimbumine lakkaks. Plaaster seo riideribaga
 kinni.

MART HELME

KELLEKS SAADA?

LAPSED ARUTASID, KELLEKS SAADA. PÄRIS KINDLAT OTSUST POLNUD KELLELGI. MARTIN EI TEADNUD, KAS OLEKS PAREM OLLA KRAANA-VÕI AUTOJUHT. TRIIN ARUTAS, KAS SAADA ARSTIKS VÕI ÕPETAJAKS. ENN JÄLLE EI TEADNUD, KAS HAKATA LENDURIKS VÕI MIILITSAKS.

AINULT VÄIKSEL MAARJAL OLI OTSUS KINDEL.

«MINA HAKKAN EMMEKS,» ÜTLES TA JA LÄKS NUKUKÖÖKI SÜÜA TEGEMA.

